

Příklad č. 2:

Útoky na osobnostní právo (tematický soubor 10 příkladů nebo judikátů)

K zamyšlení nad všemi příklady

Uplatněte přirozený, věcný a bezpředsudečný pohled na skutky, které se staly, podle Vašeho nejlepšího vědomí a svědomí.

Zkuste odpovědně a svobodně projevit Váš cit pro dobro a spravedlnost (právní cit). Odpovídá takový náhled přirozenému smyslu předpisů?

Uvažte, kterých světových přirozených zákonitostí bychom přitom měli dbát?

Kterých psaných nebo nepsaných pozitivně právních principů, jež ovládají právní stát, se příklady týkají?

Kterých soukromoprávních zásad se příklady týkají?

2.1

Hudební kritik

Skutek

Hudební kritik *PhDr. Jan Pospěch, Ph.D.* si jako návštěvník veřejného koncertu známého symfonického orchestru s věhlasným dirigentem včele pořizoval během koncertu nahrávku koncertu na kapesní magnetofon.

Zřízenec pořadatele si toho povšiml a dvakrát jej upozornil na zákaz takového jednání. Když hudební kritik na to nereagoval, snažil se mu zřízenec v dalším nahrávání fyzicky zabránit a současně jej vykázat ze sálu.

Hudební kritik se, rozhořčen chováním zřízence, hájil tím, že má vstupenku a že si nahrávku pořizoval pouze pro sebe a že ji využije k napsání kritiky.

Druhý den hudební kritik navštívil ředitele filharmonie, která pořádala koncert hostujícího symfonického orchestru, a stěžoval si na zřízencovo chování a žádal jeho potrestání. Řediteli filharmonie řekl, že celou aféru zveřejní v tisku.

Právní rozbor a návrh řešení

(1) Jaká je právní povaha vztahu mezi pořadatelem koncertu a návštěvníkem?

- (2) Bylo zřízencovo jednání jednáním pořadatele?
- (3) Měl pořadatel právo zakázat návštěvníkům nahrávání koncertu?
Pokud ano, jak se mohl návštěvník dovědět o tomto právu?
V čem může spočívat důvod takového zákazu? O jaká a o čí práva by se takový zákaz mohl opírat?
- (4) Pokud pořadatel toto právo měl, vykonal je v daném případě oprávněně, nebo nikoli?
- (5) Jednalo se z pořadatelovy strany o svépomoc, anebo ne?
Jaké jsou legální pojmové znaky svépomoci?
- (6) Mělo právním význam, že hudební kritik si nahrávku pořizoval jen pro sebe?
- (7) Jednalo se ze strany hudebního kritika o užití hudebního díla, které bylo na koncertu živě provozováno, a o užití uměleckého výkonů hudebníků, kteří dílo koncertně prováděli, a to v legálním smyslu práva autorského a práv výkonných umělců, anebo nikoli?
- (8) Jak by měl ředitel pořadatelské filharmonie právně reagovat?

2.2

Koupaliště

Skutek

Jednatel obchodní společnosti *Koupadlo, s. r. o.*, která provozuje veřejné koupaliště *Na záběhu*, přikázal všem zaměstnancům nevpuštět na koupaliště osoby odlišného rasového původu od místní většiny.

Odůvodnil to tím, že předpoklady pro využívání koupaliště stanoví on jakožto osoba odpovědná za provoz. Současně byl též odpovědným zástupcem podnikatele ve smyslu živnostenského zákona. Podřízení zaměstnanci jeho příkaz splnili a skutečně několik lidí, na které se příkaz vztahoval, odmítli na koupaliště vpustit. Neprodali jim ani vstupenky.

Za poměrně krátkou dobu se *Koupadlu, s. r. o.*, písemně ozval *Spolek na ochranu občanských práv* a důrazně se proti tomuto jednání ohradil. Současně vyzval tuto obchodní společnost k okamžitému ukončení tohoto zákazu. Spolek uvedl, že v opačném případě na věc upozorní živnostenský úřad a podá žalobu k soudu.

Obchodní společnost jim dodnes dluží písemnou odpověď. Jednatel se však nechal v přítomnosti skupinky návštěvníků koupaliště slyšet, že důvodem zákazu bylo opakované vykrádání skříněk na šaty, z něhož podezřival některé rasově odlišné návštěvníky.

Krom toho také řekl, že nějaký spolek mu nebude nic rozkazovat. Kdyby se o věc zajímal živnostenský úřad tak, že mu všechno vysvětlí. Navíc tam má známou, která určitě vše pochopí, protože sama byla podobným způsobem okradena. Sice se to stalo jinde, ale to nevadí. O soudu nemluvil.

Právní rozbor a návrh řešení

- (1) Je zákaz vstupu na koupaliště, jak jej stanovilo *Koupadlo, s. r. o.*, po právu?
Jedná se o diskriminaci, nebo ne?
Jedná se o diskriminaci spotřebitele, nebo ne?
V čem, obecně vzato, spočívá diskriminace? Jak ji řeší soukromé právo a jak veřejné právo?
- (2) Pokud jde o diskriminaci, jaké ustanovení bylo porušeno a jaké právní následky jsou s tím spojené?
Bylo porušeno více zákonných ustanovení?
- (3) Zabývejte se důvody, které vedly k zákazu, jakož i tím, že provozovatel trvá na tom, že pravidla vstupu na koupaliště si stanoví on sám, protože se jedná jednak o jeho soukromé podnikání, jednak o jeho koupaliště na jeho číli na soukromém pozemku.
Hraje nějakou roli to, že koupaliště je veřejné? Pokud ano, jakou a proč?
Může být „veřejné“ koupaliště na „soukromém“ pozemku?
- (4) Mohli zaměstnanci odmítnout splnit příkaz jednatele?
Anebo jej dokonce museli odmítnout splnit?
- (5) Z jakého právního důvodu (titulu) zaslal *Spolek na ochranu občanských práv* zmíněný dopis?
Existoval takový titul, anebo se jednalo o upozornění pouze morální povahy.
Bez právní podstaty a významu?
- (6) Porušilo *Koupadlo, s. r. o.*, živnostenský zákon?
Pokud ano, uveďte konkrétní ustanovení, o které se jedná.
Pokud ano, jaká živnostenskoprávní sankce by následovala?

Uveďte konkrétní ustanovení, je-li takové.

- (7) Je *Spolek na ochranu občanských práv* aktivně věcně legitimován k žalobě na *Koupadlo, s. r. o.*?

Vznikla spolku nějaká újma?

Mezi lidmi se přitom hovořilo něco o žalobě v obecném zájmu.

- (8) Co poradíte *Koupadlu, s. r. o.*?

Uveďte právně přesně.

- (9) Co poradíte dotčenému návštěvníkovi?

Uveďte právně přesně.

- (10) Co poradíte *Spolku na ochranu občanských práv*?

Uveďte právně přesně.

2.3

Zkouška na vysoké škole

Skutek

Vysokoškolský učitel postupně zkoušel ve své pracovně dvě studentky z ústní postupové zkoušky. Obě zodpověděly tutéž otázku stejně. Obě odpovědi bylo možno hodnotit mezi známkou výborně a velmi dobře.

Studentka, která se před zkouškou doslova vyšňořila, obdržela známku výborně. Druhá studentka působila naopak zanedbaně a unaveně, jak se předtím dlouho učila. Obdržela známku velmi dobře.

Jednalo se o známku rozhodnou v rámci kritérií pro poskytnutí stipendia.

Po skončení zkoušky si obě studentky navzájem sdělily své dojmy a byly rozčarovány z jednání zkoušejícího. Chtějí se poradit se spolužáky, co dělat.

Právní rozbor a návrh řešení

- (1) Došlo k dotčení některých českých ústavních práv?

Pokud ano, jakých a čím?

- (2) Došlo k diskriminaci?
- (3) Pokud ano, jak ji v takovém případě řeší soukromé právo a jak právo veřejné?
- (4) Lze v daném případě aplikovat skutkovou podstatu zákazu zneužití práva ponižováním lidské důstojnosti nežádoucím chováním sexuální povahy podle 7 odst. 2 zák. práce?
Pokud nelze, může mít tato skutková podstat nějaký obecnější právní význam pro soukromé právo?
- (5) Jaká je, obecně vzato, právní povaha vztahu mezi studentem a vysokou školou?
Jde o vztah soukromoprávní, nebo veřejnoprávní, popř. obojí a kdy obojí? Je v tom nějaký rozdíl mezi soukromou, veřejnou nebo státní vysokou školou?
- (6) Může se studentka, která obdržela známku velmi dobře, domáhat svého práva u soudu? Jakého práva?
- (7) Má jinou možnost než soudní cestu?
- (8) Co byste jí jako spolužáci poradili?

2.4

Skrytá kamera

Skutek

Televizní společnost *KCM, a. s.*, vysílající televizní program *Darmovize* na stanici téhož názvu, si nechala pořídit skrytou kamerou nahrávku rozhovoru novináře s ředitelem odboru Ministerstva veřejných prací o veřejné podpoře jednomu podnikateli, která se týkala tohoto odboru, aniž však onen ředitel věděl, že je jejich rozhovor jakkoli zaznamenáván.

Novinář, který rozhovor vedl a nahrál, nebyl zaměstnancem televizní společnosti. Byl ve svobodném povolání a pro tuto společnost pracoval jen příležitostně.

Televizní společnost odvysílala zkrácený záznam nahrávky v hlavním večerním zpravodajském pořadu. Ředitel ministerského odboru poté, co se zhlédl v televizi, zaslal stížnost Státní vysílací radě, v níž se domáhal zákroku proti televizní

společnosti. Jak uvedl, kdyby byl býval věděl, že je rozhovor nahráván, dal by si více pozor a lépe by volil slova. Takto mluvil zcela nenuceně a uvolněně a jmenovitě kritizoval pracovní poměry a mezilidské vztahy na ministerstvu.

Právní rozbor a návrh řešení

- (1) Došlo ke střetu některých českých ústavních práv?
Pokud ano, jakých a čím?
- (2) Smí televizní společnost nahrávat skrytou kamerou a takto pořízenou nahrávku odvysílat?
- (3) Je nějaký rozdíl, jestliže televizní společnost takto nahrává veřejného činitele, nebo soukromou osobu?
- (4) Zabývejte se argumenty ředitele ministerského odboru, které uvedl ve své stížnosti. Mají právní význam?
- (4) Kdo by byl pasivně věcně legitimován? Televizní vysílatel, nebo novinář ve svobodném povolání? Anebo každý z nich?

2.5

Sklony k extremismu

Skutek

Úřad veřejného pořádku označil ve svém analytickém služebním dokumentu občanskou iniciativu, která si říká *Lidé přírody*, za sdružení, které má sklony k extremismu.

Úřad uvedl, že někteří účastníci nebo příznivci tohoto sdružení opakovaně porušovali veřejný pořádek a neoprávněně vstupovali na cizí pozemky a zasahovali do vlastnických práv cizích osob. Mělo se tak stát vícekrát při různých protestních akcích.

Výňatky z tohoto materiálu byly zveřejněny v hromadných sdělovacích prostředcích. Tiskový mluvčí Úřadu veřejného pořádku však sdělil, že materiály byly jen pro vnitřní potřebu a že úřad sám je nezveřejnil. Jak se dostaly na veřejnost nevěděl.

Právní rozbor a návrh řešení

- (1) Jednalo se v případě občanské iniciativy o právnickou osobu?
- (2) Pokud byla právnickou osobou, bylo neoprávněně zasaženo do jejího osobnostního práva? Pokud ano, do jakého?
- (3) Jestliže se nejednalo o právnickou osobu, bylo neoprávněně zasaženo do osobnostního práva někoho jiného?
- (4) Mělo nějaký význam, že kritické materiály byly určeny jen pro vnitřní potřebu úřadu?
- (5) Jsou provozovatelé hromadných sdělovacích prostředků pasivně věcně legitimováni v dané věci? Neboli, jinak řečeno, odpovídají za to, že zveřejnily uvedenou skutečnost?
- (6) Pokud by se jednalo o neoprávněný zásah do osobnostního práva, kdo by byl za něj odpovědný? Česká republika, nebo Úřad veřejného pořádku, či oba?

2.6

Veřejné mínění

Skutek

Deník *Třesk* uveřejnil na titulní straně článek o nedávném rodinném násilí, opatřený palcovými titulky. Jednalo se o rodinné násilí, které se událo mezi příslušníky jedné poměrně známé herecké rodiny.

Jako násilník byl plným jménem uveden muž, který jednal v afektu poté, co byl provokován nevybíravými slovy druhé strany. Zároveň byla v deníku zveřejněna fotografie postižené oběti s uvedením jejího jména a příjmení a nepřesného údaje o bydlišti.

Násilník i oběť si v mezidobí spor mezi sebou vysvětlili. Násilník se oběti spontánně omluvil a opravil drobné škody, které způsobil na majetku. Oba lidé se usmířili, i když to zprvu nešlo lehce. Oba k tomu museli vynaložit jisté úsilí a zejména překonat svůj prvotní hněv, kterým se každý z nich zaslepil.

Sousedé přes ulici je krátce nato upozornili na *Třesk* a na článek o nich.

Oba rodinní příslušníci nato obratem společně napsali dopis redakci *Třesku*. Uvedli v něm, že sice měli mezi sebou násilnou rozepři, ale že se již mezitím smířili,

protože si vzájemné potíže, které k tomu vedly, vysvětlili. Proto, jak napsali, považují otištěný článek a jeho celkové vyznění za zavádějící.

Advokát vydavatele jim rovněž obratem odepsal, že samotný násilný skutek se stal, což prý sami dotvrzují, a proto redakce nevidí důvod k tiskové opravě ani k jakémukoli jinému právnímu postupu. Vydavatel tím věc považuje za vyřízenou.

Oba rodinní příslušníci společně napsali znovu a v podobném duchu jako v prvním dopisu. Druhý dopis poslali opět redakci. Tentokrát jim odpověděli přímo z redakce. Napsali jim, že „*Vámi uváděný způsob reportáží patří k zavedenému profilu našeho deníku, který má své místo na mediálním trhu.*“ Uvedli rovněž, že pro vydavatele je „*rozhodné veřejné mínění, které souhlasí se zaměřením a obsahem našeho deníku. Potvrzuje to nejen stávající vysoký náklad deníku, který pravidelně zveřejňujeme v tiráži, ale i jeho nárůst za poslední rok. Litujeme, že Vám nemůžeme podat jinou zprávu. Na další dopisy Vám již nebudeme odpovídat.*“ S pozdravem, podepsán zástupce šéfredaktora *Třesku*.

Právní rozbor a návrh řešení

- (1) Zabývejte se odvoláváním se redakce deníku na veřejné mínění a na to, že nejlepším důkazem je vysoký náklad deníku.
- (2) Jaký je význam veřejného mínění z hlediska osobnostního práva?
- (3) Lze, nebo nelze hledat spravedlnost ve veřejném mínění?
- (4) Je, nebo není veřejné mínění oporou lidovlády (demokracie)?
- (5) Jaký je právně metodologický význam argumentu *ad populum* ve smyslu „co by tomu lidé řekli“, a to z hlediska metodiky výkladu právních předpisů?

2.7

Závodní stravování

Skutek

Dělník, pracující v továrním areálu jednoho ze závodů *Louckých kovohutí, a. s.*, si chtěl v době polední přestávky zajít na oběd do blízké restaurace. Neprošel však výchozí elektronickou kontrolou na bráně závodu.

Vrátný mu řekl, že to je proto, že na elektronickém zaměstnaneckém průkazu nemá zakódovanou polední propustku. Také mu řekl, že mu ale polední propustku nikdo nedá, protože přímo v areálu je zajištěno závodní stravování. Navíc za zvýhodněné ceny. Na jídelníčku jsou prý i běžná dietní jídla a bezmasá strava.

Dělníkovi se to nelíbilo a zašel se optat místní odborové organizace. Odborový předák mu řekl, že o problému ví, ale že vedení závodu vycházelo z jednoho novinového článku. Mediálně známý renomovaný právník z hlavního města, který je

specialista na pracovní právo, totiž v novinové *Právní hlídce* napsal, že, cituji, „*poskytuje-li zaměstnavatel závodní stravování přímo v továrním areálu, nemá zaměstnanec nárok na opuštění závodu během přestávky na jídlo*“. Vedení závodu se prý tohoto názoru drží, řekl odborový předák. Těžko v tom něco dělat.

Dělník ten den nic k obědu nejedl.

Kde bude obědvat zítra?

Právní rozbor a návrh řešení

- (1) Došlo ke střetu některých českých ústavních práv?
Pokud ano, jakých a čím?
- (2) Je zaměstnavatel „vrchností“, která má nadřazené postavení v pracovněprávním vztahu k dělníkovi, anebo nikoli?
Jaká je právní povaha soukromoprávních vztahů vůbec?
O kterou obecnou soukromoprávní zásadu se v tomto případě jedná? Aplikuje se též v právu pracovním?
- (3) Byl názor renomovaného právníka správný?
O jaké ustanovení se opíral?
- (4) Byla nečinnost odborového předáka správná?
Co mohl nebo dokonce měl dělat?
- (5) Kde má dělník zítra obědvat?
- (6) Kde budete obědvat Vy?

2.8

Autobusová demokracie

Skutek

Účastníci autobusového zájezdu *Za poznáním alpských krás* jeli v zájezdovém autobusu na šestidenní okružní cestu alpskými zeměmi. Program zájezdu znali

předem. Podle nabízeného programu si také vybrali zájezd než uzavřeli cestovní smlouvu.

Jednoho dne, během jízdy autobusem, jim zástupce cestovní kanceláře *Busotour, cestovní kancelář, s. r. o.*, který byl na zájezdu přítomen, oznámil, že bude změněn program zájezdu. Namísto jednoho starobylého města navštíví jiné neméně pěkné. Důvodem k tomu je to, že v druhém městě bude s největší pravděpodobností lepší alpská vyhlídka vzhledem k proměnlivému počasí.

Zástupce cestovní kanceláře se přitom zeptal účastníků zájezdu, kdo z nich je pro změnu programu. Skoro všichni se vyjádřili pro. Někteří výslovně, někteří nevýslovně, nicméně nepochybně. Pouze jeden účastník byl proti. Zástupci cestovní kanceláře krátce poté sdělil, že se změnou trasy nesouhlasí, protože si v původním městě domluvil krátkou pracovní schůzku, na které měl předat obchodní doklady svému zahraničnímu partnerovi. Návštěva původního města se mu proto hodila. Byl rád, že tato návštěva byla plánována v programu zájezdu. Právě návštěva onoho města ovlivnila jeho výběr zájezdu. Rekreační a poznání tak chtěl spojit s krátkou pracovní schůzkou.

Zástupce cestovní kanceláře mu odvětil, že se nedá nic dělat, protože většina účastníků zájezdu se rozhodla jinak. „*To víte*“, řekl mu, „*autobusová demokracie*“.

Co poradíte onomu účastníkovi zájezdu?

Právní rozbor a návrh řešení

- (1) Jednalo se ze strany přehlasovaného účastníka zájezdu o reklamaci?
- (2) Kolik právních vztahů vzniklo mezi provozovatelem cestovní kanceláře a účastníky zájezdu?
- (3) Je demokratický politický princip obecně aplikovatelný v soukromém právu?
- (4) Jednalo se o zásah do osobnostního práva přehlasovaného účastníka zájezdu, nebo ne?

Pokud ano, kdo do práva zasáhl? Každý z ostatních účastníků zájezdu, provozovatel cestovní kanceláře, anebo všichni?

Vznikla přehlasovanému účastníkovi zájezdu nějaká nemajetková újma? V čem?

Pokud ano, jaká náprava by byla v takovém případě namíste?

Judikatura

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97

Pramen: Soudní rozhledy, 1997, č. 6, s. 147 – 149.

- (1) Došlo v uvedené věci ke střetu některých ústavních práv?
Pokud ano, jakých?

- (2) Který soud je věcně příslušný k rozhodování o nárocích ze zásahu do osobnostních práv?
A který v případě náhrady škody způsobené tímž skutkem?

- (3) Je z hlediska vzniku odpovědnosti za zásah do osobnostních práv významné, zda je záznam projevů lidské osobnosti pořízen s vědomím dotčené osoby, či tajně?
A z hlediska následků této odpovědnosti?

- (4) Jaká je podstata tzv. úřední licence podle § 12 odst. 2 občanského zákoníku.

- (5) Kdy je naplněna skutková podstata odpovědnosti za zásah do osobnostních práv? Okamžikem pořízení záznamu nebo jeho zveřejněním?

- (6) Může soud nařídít osobě, která neoprávněně pořídila záznam projevů osobní povahy jiné osoby, takový záznam zničit? O jaké ustanovení občanského zákoníku opíráte své tvrzení.

- (7) Souhlasíte s odůvodněním zamítavého rozhodnutí soudu přiznat zadostiučinění formou omluvy? Bylo toto rozhodnutí spravedlivé? Domníváte se, že je správné, když soud odmítne přiznat žalobní nárok pouze z toho důvodu, že důsledky tohoto nároku by nebyly pro žalobce vhodné? Může soud určovat, zda je žalobní nárok pro navrhovatele nevhodný?
Bylo rozhodnutí v této věci právně správné? Pokud se domníváte že ne, o které ustanovení svůj názor opíráte?

Judikatura

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 23 C 52/96

Pramen: Právní rozhledy, 1998, č. 5, s. 258 – 260

- (1) Došlo v uvedené věci ke střetu některých ústavních práv?
Pokud ano, jakých?

- (2) Souhlasíte s rozhodnutím soudu? Nalezl soud spravedlnost?

- (3) Kterým dalším osobám by mohlo být zasaženo do osobnostních práv uvedeným skutkem?
Domníváte se, že je rozhodující, zda šlo o osobu blízkou ve smyslu § 116 obč. zák.?

- (4) Vysvětlíte podstatu tzv. postmortální ochrany osobnostních práv podle § 15 obč. zák.
Jaké jsou zásadní rozdíly oproti dědickému nástupnictví?

- (5) Jaké další nároky mohou vznášet pozůstalí rodinní příslušníci? Kteří a z jakého právního důvodu?

- (6) Jaké argumenty byste vznesli jako advokát žalované? Domníváte se, že podmínky vzniku odpovědnosti za zásah do tělesné integrity jsou stejné u lékařů jako u ostatních osob?

- (7) U kterých dalších osobnostních práv může dojít k jejich narušení jednáním směřovaným vůči odlišné osobě?
Může se např. práva na ochranu jména dovolávat odlišná osoba téhož jména než osoba, vůči které zásah směřoval?

Prameny: Listina, obč. zák., tisk. zák., zák. práce, aut. zák., živn. zák., zák. o ochraně spotř., zák. č. 159/1999 Sb., o. s. ř.

Zvláštní literatura

Devátý/Toman, Ochrana dobré pověsti a názvu právnické osoby. 2., akt. a přepr. vyd. Praha: Linde 2001. *Chaloupková*, Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) (...). Komentář. Praha: C. H. Beck 2001. *Kašpar/Šubertová* (eds.), Svoboda projevu a médií v mezinárodním právu a praxi. Praha: Článek 19 - Syndikát novinářů Čes. rep. 1996. *Sokol*, Tisk a právo. Praha: Orac 2001. *Švestka/Jehlička/Pavlik/Plecitý/Knap*, Ochrana osobnosti. 3., přepr. vyd. Praha: Linde 1996. *Telec*, Metodika výkladu právních předpisů. Právně hermeneutická technika. 2. vyd. Brno: Jan Šabata 2001. Veřejné pranýřování dlužníků. Časopis pro právní vědu a praxi, 1999/3.

Zvláštní judikatura

Barinka (ed.), Standardy ochrany svobody projevu. Evropský soud pro lidská práva. Budapest: Central European University 2002.

Doležilek (ed.), *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. Praha: ASPI Publ. 2002. Soudní judikatura, 4, 2000, č. 3, příl.

Správa Nejvyššího soudu z 18. 9. 1969, sp. zn. Cpj 138/69, o rozhodování soudov vo veciach ochrany osobnosti a tlačových opráv.

In: Nejvyšší soud o občanském soudním řízení v některých věcech pracovněprávních, občanskoprávních a rodinněprávních. Sbor. (1964 - 1969). 1. vyd. Praha: Nejvyšší soud ČSSR 1980, sv. 3, část VIII, s. 192 an.

Zpráva Nejvyššího soudu z 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67 a Cpj 234/66, o zkušenostech z rozhodování soudů ve věcech ochrany osobnosti podle ustanovení 11 až 16 o. z.

Ibid., část VII, s. 170 an.